

Udpluk af vignetter fra spørgeskema vedrørende etiske profiler foretaget ved Aalborg Universitetshospital juni 2016.

Patrik Kjærdsdam Telléus, ph.d. Lektor ved Institut for Medicin og Sundhedsteknologi, Aalborg Universitet pkt@hst.aau.dk

Dorte Elise Møller Holdgaard, formand for Lokal Klinisk Etisk Komite og funktionsleder af Tværfaglig Smertecenter. Sygeplejerske, exam.art., SD, MPA. demh@rn.dk

Birthe Thørring, speciallæge i nefrologi, overlæge ved Center for Lindrende Behandling, Aalborg Universitetshospital. birthe.thoerring@rn.dk

Del 1

I det følgende skal du sætte en ring om et tal, der passer bedst til din mening.

4. Et forældrepar ønsker sig endnu et barn, som kan redde deres ældste søn, der har leukæmi. Derfor foretages ægsortering og kunstig befrugtning, så det kommende barn fødes som mulig knoglemarvsdonor til gavn for sin dødssyge storebror.

Hvor enig er du i de handlinger?

Helt uenig - 0 1 2 3 4 5 - Helt enig

6. En temmelig dement kvinde på 86 år har på grund af sin urinvejsinfektion haft en stor vandladning i sengen. Plejepersonalet finder rent tøj og sengelinned frem, men da de skal til at hjælpe hende, bliver hun angst og reagerer med slå og sparke efter personalet. Personalet vælger at sætte sig ved kvinden og tale beroligende til hende. Man vinder langsomt hendes tillid, og hun bliver mere afdæmpet. Det tager personalet næsten en time at få det hele ordnet.

Hvor enig er du i personalets valg af løsning på problemet?

Helt uenig - 0 1 2 3 4 5 - Helt enig

8. På et hjertekirurgisk sengeafsnit vil man udføre et dobbeltblindet forsøg vedrørende effekten af Zink. Man vurderer, at der skal bruges mange ressourcer på at inkludere flygtninge/indvandrere.

Samtidigt har forskerne en ringe forventning til, at disse mennesker vil gennemføre undersøgelsen, og forudser at deres medvirken vil medføre et stort frafald. Man beslutter derfor at ekskludere flygtninge/indvandrere fra undersøgelsen.

Hvor enig er du i den beslutning?

Helt uenig - 0 1 2 3 4 5 - Helt enig

11. En mand har nydiagnostiseret tarmkræft. Han har en søn på 10 år. Afdelingen har et forskningsprojekt om arvelig tarmkræft og spørger om forældrenes tilladelse til at undersøge drengen. Det drejer sig om blodprøver.

Hvor enig er du i afdelingens forespørgsel?

Helt uenig - 0 1 2 3 4 5 - Helt enig

15. Ved lægevagten indføres et tilbud om fortrinsret for børn under 12 år, så de kommer frem i køen. Indførelsen begrundes med et ønske om, at der i mødet med hver enkelt patient i højere grad end før skal tilgodeses de særlige behov, som patient og pårørende har i den pågældende situation. I det lys vurderes børn og forældre at have en større sårbarhed, der kræver en mere umiddelbar omsorg.

Hvor enig er du i denne fortrinsret?

Helt uenig - 0 1 2 3 4 5 - Helt enig

25. Pga. nedskæringer mangler et sygehus akutte sengepladser. Patienter, som mistænkes for akut blodprop i benet, får derfor ikke længere automatisk tilbudt indlæggelse og hurtig ultralydsscanning (den undersøgelse der afgør blodprop eller ikke). I stedet behandles alle med blodfortyndende medicin og hjemsendes. Senere vil patienterne få tilsendt tid til ambulante ultralydsscanning, og de skal selv henvende sig til egen læge om opfølgning. For nogle betyder det start af unødvendig behandling, og der vil være risiko for at nogle hverken bliver undersøgt eller fulgt op. Forud for indførelsen af denne rutine foregik der en grundig vurdering i en ekspertgruppe. Afgørelsen anses for at være fuldt faglig forsvarlig.

Hvor enig er du i denne afgørelse?

Helt uenig - 0 1 2 3 4 5 - Helt enig

26. På en neonatal afdeling forsker man i smerter hos for tidligt fødte børn. Registreringen foregår i forbindelse med blodprøvetagninger, hvor sygeplejerskerne anvender et scoringskema. Det indgår i undersøgelsen, om moderen er til stede eller ej. Det viser sig, at de fleste mødre bliver hos barnet, når der tages blodprøver. Det medfører en skæv fordeling i datamaterialet. Med henvisning til forskningens resultat og nytte, opfordrer en sygeplejerske mødre til at forlade stuen under blodprøvetagning.

Hvor enig er du i den opfordring?

Helt uenig - 0 1 2 3 4 5 - Helt enig

29. Grundet besparelser skal det geriatriske område skære ned på plejepersonalet i aften timerne. Personalet beslutter sig for at kontakte alle pårørende og opfordre dem til dagligt at involvere sig aktivt i plejen fra kl. 15 til kl. 22, så de ældre patienter stadig kan få den omsorg og hjælp, som behøves. Ved at trække på de pårørendes velvillighed håber man, at patienterne får samme grad af nærhed og omsorg som før.

Hvor enig er du i den beslutning?

Helt uenig - 0 1 2 3 4 5 - Helt enig

Del 2

I det følgende skal du sætte en ring om det forslag, der passer bedst til din mening.

4. En kvinde på 44 år, gift og mor til to teenagebørn, har for 7 år siden fået konstateret kronisk leukæmi. Kvinden har været i forskellige kemobehandlinger siden da. Behandlingen har i perioder givet hende håb om et langt liv på trods af leukæmien. De sidste to år har imidlertid budt på adskillige kriser, mange indlæggelser og begrænsninger i hverdagslivet. Knoglesammenfald har betydet, at kvinden nu sidder i kørestol og er helt afhængig af hjælp. Der er ikke medicinsk indikation for at prøve flere kemokure, kvinden er mentalt svækket og har mange smerter – men hun insisterer på en ny kur.

Med hvilket af følgende valg er du mest enig:

a) I en skånsom og nærværende samtale må kvindens opfattelse af situationen undersøges nærmere. Herunder kan forskellige andre muligheder for behandling og støtte nævnes for hende, så der kan lægges en plan for det videre forløb, som hun kan være med i og tryk ved.

b) Yderligere kemobehandling vil ikke have nogen behandlingseffekt, og dermed er det mest ansvarligt at informere kvinden og hendes familie om situationens alvor. Med respekt for patienten og situationen kan der gives dem mulighed for at træffe andre kompetente beslutninger for kvindens resterende levetid.

c) Yderligere kemobehandling er medicinsk udsigtsløs og det forudseelige resultat ville være bivirkninger, som svækker kvinden yderligere. Det er objektivt set det mest gavnlige at informere kvinden og hendes familie derom.

6. En ældre kvinde er indlagt med KOL (svær kronisk lungelidelse). Hun er udmattet og undervægtig. Den mad, der tilbydes hende, vil hun ikke spise. Hun får lov til at vælge menu – men når maden kommer ind til kvinden, vil hun ikke spise den.

Med hvilken af følgende påstande er du mest enig:

a) Personalet må gribe ernæringsopgaven professionelt an. Der skal ordineres proteindrik og kostregistrering. Desuden skal der følges op med blodprøver og vægtkontrol. Efter 1 uge kan den behandlingsansvarlige læge vurdere, om patienten skal behandles med yderligere ernæringsterapi.

b) Det bør arrangeres, at en fra plejepersonalet sætter sig hos hende under et måltid. Sådan kan man på naturlig måde observere kvindens tygning og synkning. En samtale om hjemlige

spisevaner og om livet derhjemme er også mulighed for at afdække årsagen til den manglende spisning. Nærværet giver mulighed for, at problemet kan løses.

c) Kvinden er mentalt klar og kan træffe sine egne valg. Det vigtige er derfor ikke at bruge mange ressourcer på forskellige tiltag. Det vigtige er, at kvinden er gjort opmærksom på konsekvenserne af hendes ringe spisning; samt at hun har hørt om de muligheder, der er for ernæringsstøtte.

11. En 81-årig mand har flere kroniske medicinske lidelser og har haft alvorlige depressioner. Siden hustruen døde for et par år siden, har manden boet på plejehjem. Han indlægges pga. pludselig opstået åndenød. Den maximale medicinske behandling er iværksat, men hans tilstand forværres. Vagthavende fra anæstesiaafdelingen tilkaldes. Beslutningen bliver at tilbyde patienten yderligere behandling i form af vejrtrækningsstøtte, men hvis det ikke hjælper ham nok, vil han ikke blive tilbudt at komme i respiratorbehandling.

Hvilken af følgende grunde, synes du, er den mest vægtige for beslutningen:

a) De mange samtidige sygdomme betyder, at en yderligere forværring uvægerligt vil medføre, at tilstanden er blevet umulig at behandle. Dermed ville det være fagligt udsigtsløst at starte mere behandling, og det bør derfor undlades. I så fald må personalets opgave i stedet blive at tilbyde patienten et respektfuldt afsluttende forløb.

b) For en mand på 81 år og med en så tilgrundliggende dårlig helbredstilstand, vil det være nærmest umuligt at komme til kræfter igen, selvom han var så heldig umiddelbart at overleve et intensivt behandlingsforløb. Om end det føles som en svær og radikal beslutning, vil den være det mest omsorgsfulde overfor ham.

c) Kommer patienten i respirator, vil der forudseeligt blive tale om et langvarigt forløb, hvor der på forhånd er en meget ringe chance for overlevelse. Der er stort pres på regionens intensive pladser, og derfor er det i almenyttighedens interesse, at en patient som denne ikke tilbydes plads.

19. Ved rutinemæssig fosterdiagnostisk scanning i 11.-13. uge kan man med rimelig sikkerhed afdække fostrets køn. Under en scanning opleves den situation, at manden er meget ivrig efter at finde ud af, om parret venter en søn. Scanningen tyder på, at det er en pige.

Hvilket af følgende, synes du, vil være det mest rigtige at gøre?

a) Lytte til mandens motiver og lade situationsfornemmelsen afgøre, om fostrets køn skal afsløres.

- b) Fortælle parret, at de formentlig venter en pige. Den pågældende far har, ligesom alle andre kommende fædre, en principiel ret til at få den faglige bedømmelse af fostrets køn.
- c) Fortælle parret, at de formentlig venter en pige, da forholdet til graviditeten kan være afhængig af denne viden. Det mest gavnlige for det fortsatte forløb må være, at parret har kendskab til fostrets køn.

20. En kollega oplyser om et nyt materiale til anvendelse ved sårpleje, som gennem flere undersøgelser og nye erfaringer har vist sig meget virkningsfuldt. Det er relativt nyt på markedet, og kollegaen er blevet bekendt med det som led i sin interesse for forskningen på området. Afdelingen har i mange år brugt et andet materiale med gode resultater.

Hvad mener du, der videre må ske?

- a) Der må være en forpligtigelse til at få undersøgt emnet ordentligt. Kun derved kan der tages fornuftig stilling til, hvilket materiale der fremover skal anvendes.
- b) Med baggrund i afdelingens egne gode erfaringer, er der ikke umiddelbart grund til at overveje indførelsen af nye materialer.
- c) Da kollegaen jo netop følger med i forskning og udvikling på området, må afdelingen stole på dennes bedømmelse og dermed tage det nye materiale i anvendelse.